

JAZYKOVÁ KRAJINA MIEST KOMÁRNO A KOMÁROM

Recenzovaná publikácia: ISTÓK, Vojtech – LŐRINCZ, Gábor – TÓTH, Sándor János: *Jazyková krajina miest Komárno a Komárom*. Monographiae Comaromienses 28. Komárno: Univerzita J. Selyeho, Pedagogická fakulta, 2022. 126 s. ISBN: 97-80-8122-432-4.

Koncom roku 2022 vydali Vojtech Istók, Gábor Lőrincz a Sándor János Tóth publikáciu, v ktorej porovnávajú jazykovú krajinu Komárna s jazykovou krajinou Komároma, aby poukázali, v čom sa vzájomne prelínajú a odlišujú. Publikácia je jedným z nosných výstupov projektu APVV-18-0115 *Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy*, ktorý je finančne podporovaný do konca prvého polroku 2023. Text vedeckej monografie rozčlenili autori do štyroch kapitol. V prvej mapujú súčasný stav poznania v „Linguistic Landscape“. Poukazujú na výraznú interdisciplinárnosť, ktorá sa spája s bádáním jazykovej krajiny. Zdôrazňujú, že výskum jazykovej krajiny čerpá zo znalostnej bázy onomastiky, semiotiky, sociolingvistiky, historiografie, folkloristiky, geografie a ďalších

vedných disciplín. Okrem toho odkazujú na viacerých medzinárodne uznávaných bádateľov, ktorí dlhodobejšie venujú pozornosť vymedzeniam konceptu jazyková krajina, ktoré sa vyznačujú väčšou alebo menšou rôznorodosťou. Tiež akcentujú rôznorodosť poznávacích prístupov, ktoré sa používajú v tejto disciplíne. Druhá kapitola je zameraná na jazykovú krajinu obidvoch miest z kvalitatívneho hľadiska. Dôraz kladú na názvy obidvoch miest a ich častí, na súvislosti medzi názvami, na motiváciu jednotlivých pomenovaní, ako aj nápisy na tabuliach označujúce začiatok a koniec obidvoch miest alebo ich častí. Tretia kapitola je z pohľadu autorov ústredná časť monografie. Zamerala sa na preskúmanie jazykovej krajiny centrálnej ulice dvoch miest, ul. Jókaiho (Komárno) a Igmándi út (Komárom). Autori publikácie o. i. zistili, že podiel viacjazyčných osôb v Komárne je v porovnaní s Komáromom dvojnásobný. Ďalšie pozoruhodné zistenie o rôznosti jazykových krajín obidvoch miest vyplývajú z predchádzajúceho zistenia. Štvrtá kapitola má didaktickú

dimenziu, autori v nej poukazujú na možné spôsoby využitia výsledkov výskumu v školskom prostredí.

Publikácia zaujme viacerými skutočnosťami. Oceňujeme, že v nej dochádza k cieľavedomému prelínaniu viacerých poznávacích prístupov. Prostredníctvom využitia diachrónneho a synchronného prístupu autori ukazujú, že viacjazyčnosť Komárna je dlhodobý fenomén, ktorý má korene v dávnej minulosti a presahuje do súčasnosti. Na príkladoch z minulosti i súčasnosti dokumentujú, že redukovať ju na slovensko-maďarskú či maďarsko-slovenskú dvojzazyčnosť by bolo v prípade Komárna a v menšej miere i Komároma ochudobnením omnoho väčšej jazykovej pestrosti, ktorá v tomto urbánnom priestore existovala a existuje. Myslíme tým na širokospektrálnejšiu viacjazyčnosť, ktorú si môže všimnúť aj bežný „jednoduchý“ človek, nielen jazykovedec, a to v jazykovej krajine židovskej synagógy a ďalších sakrálnych (katolíckych i kalvínskych) objektov, v jazykovej krajine cintorínov, komerčnej jazykovej krajine a napokon aj jazykovej krajine na symbolickom hraničnom priechode. Pozitívne hodnotíme tiež skutočnosť, že v monografii je prítomný pragmatický i systémovo-štruktúrny prístup k uchopeniu jazykovej krajiny. To, že nie sú obidva prístupy explicitne spomenuté, nám zásadne neprekáža. Podstatné je to, že ich autori použili. Bez nich by bol opis jazykovej krajiny miest nekompletný, nevyjadroval by v plnom rozsahu jazykové správanie autorov jazykovej krajiny. Publikácia potvrdzuje, že reflexia jazykovej krajiny sa nezaobíde bez interdisciplinárneho nazerania, ktorého súčasťou je okrem preferovanej viacjazyčnosti aj dôraz na poznanie mimojazykového sociokultúrneho i historického kontextu, bez ktorého nemožno vysvetliť viacjazyčnosť jazykovej krajiny.

Z textu publikácie vyžarujú viaceré latentné i odkryté inšpirácie pre ďalšie poznávanie rôznych aspektov jazykovej krajiny presahujúce mestá Komárno a Komárom. Rozdelené mestá a obce s podobným osudom sa nachádzajú napr. na pomedzí česko-poľských hraníc, česko-rakúskych hraníc i slovensko-ukrajinských hraníc. Publikácia má reálnu využiteľnosť najmä v humanitnovedných predmetoch (materinský jazyk, *druhý jazyk*, história) v rámci vzdelávania na ZŠ a SŠ, ale aj vo vysokoškolskom štúdiu v odbore učiteľstvo a pedagogické vedy i v odbore filológia. Obsahuje viaceré podnety k vytváraniu a kultivovaniu pozitívneho vzťahu k jazykovej a kultúrnej inakosti u mladých ľudí a nielen u nich.

Zdenko Dobřík